

Høyres utviklingspolitikk

Forord

Utviklingspolitikk er langt mer enn bistand, men paradoksalnok er det bistanden som får nesten all oppmerksomhet i Norge.

Dette dokumentet har til hensikt å skape debatt og synliggjøre hva som er Høyres politikk også etter et eventuelt regjeringsskifte i 2013.

Høyre ønsker å vri både fokus og politikk bort fra kroner og øre, og over på mål og måloppnåelse. Samtidig vil Høyre prioritere utviklingspolitikken. Her lister vi opp de viktigste målene for Høyres utviklingspolitikk og tiltak som vil bidra til å nå dem.

Utvikling skapes først og fremst av sunn nasjonal politikk. Internasjonale forhold har betydning, men det helt avgjørende er hvordan landene velger å møte globaliseringen og egne innbyggers ønske om en bedre hverdag. Politiske institusjoner og prosesser som sikrer maktfordeling, rettsstat, demokrati og menneskerettigheter er helt sentrale. I tillegg kommer åpenhet mot omverdenen som stimulerer handel og private investeringer.

Høyre vil derfor legge større vekt på lokale myndigheters tilrettelegging for egen økonomisk utvikling. En åpen økonomi med stabile rammebetingelser som fremmer lokale og utenlandske investeringer og økt handel er en forutsetning for å skaffe skatteinntekter for offentlige tjenester og å vokse ut av fattigdom.

Høyre har ikke som mål å gjøre store kutt i bistanden. Samtidig er tiden for bistand som det primære utviklingspolitiske virkemiddelet på vei mot slutten. Det skyldes blant annet omfattende budsjettinnstramninger i mange land, at effekten langt fra alltid er den ønskede og økende konkurranse fra kinesiske investeringer i mange av landene som mottar bistand i dag. Målet for all utviklingspolitikk – også bistanden – må imidlertid være å overflødiggjøre seg selv ved å gi grunnlag for økonomisk vekst, velstand og selvstendighet. Utviklingspolitikken må rettes inn mot dette, i motsetning til tradisjonen for å gi bistand ut fra rike lands dårlige samvittighet

Det er viktig å vektlegge samstemthet i utviklingspolitikken. Det vil si å bidra til at all norsk politikk overfor fattige land må trekke i samme retning – enten det gjelder handelspolitikk, bistand, utdannings- eller helsepolitikk.

Dette dokumentet er ikke ment å være en utførlig gjennomgang av alle sider ved en Høyreledet utviklingspolitikk, ei heller ment å gå i detalj. Vi ønsker å angi en retning og noen hovedprioriteringer.

«Det er på høy tid å innse at utviklingspolitikk ikke er et avgrenset politisk landskapsvernområde for spesielt interesserte, men den mest sentrale og ufrakommelige av alle politiske utfordringer i globaliseringens tidsalder. Utfordringen går på tvers av alle tradisjonelle teiginndelinger, blant annet den mest seiglivede av dem alle, skillet mellom utenriks- og innenrikspolitikk. For ikke å nevne skillet mellom næringspolitikk og handelspolitikk.»

Inge Lønning, teolog og tidligere stortingsrepresentant

INNLEDNING

Verden samlet har hatt en fantastisk velstandsutvikling. Først og fremst på grunn av økonomisk vekst har 450 millioner mennesker arbeidet seg ut av fattigdom de siste femten årene, spesielt i land som Kina, India og Vietnam. De siste femti årene har gjennomsnittsinntekten i verden blitt tredoblet. Fellesnevneren er en mer åpen økonomi og utstrakt internasjonal handel. Handel er den sterkeste drivkraften for økonomisk vekst og dermed muligheten til å skape arbeidsplasser og økonomisk velstand.

Det er fremdeles altfor mange fattige, men samtidig er det grunn til å glede seg over at andelen fattige er på sitt laveste noen gang.

Allerede i 1994 publiserte forskere ved Princeton University en forskningsrapport som viser en positiv sammenheng mellom velstandsnivå og miljøvern. Denne sammenhengen har siden blitt gjentatt i en rekke publikasjoner. For Høyre er dette svært viktig. Vi trenger på den ene siden økonomisk vekst for å løfte mennesker ut av fattigdom, men vi er samtidig avhengig av at klimagassutslippene og miljøødeleggelsene kraftig reduseres.

Et annet helt sentralt utviklingstrekk er at både antallet demokratier og andelen av befolkningen i demokratier øker. I følge Freedom House er over $\frac{3}{4}$ av alle land frie eller delvis frie. Antallet demokratier har fordoblet seg de siste 30 årene.

Det finnes ingen demokratier uten markedøkonomi. Åpenhet og valgfrihet er fundamentalt for å gi mennesker makt og innflytelse. Frihandel og eiendomsrett også sentrale komponenter. Lukkede land klarer bare i svært begrenset grad å levere økonomisk vekst.

Oxfam har beregnet at dersom Afrika økte sin andel av verdens eksport med bare en prosent så ville det gitt økte inntekter på om lag 70 milliarder dollar. Verdensbanken anslo i 2006 at utenlandske arbeidere sendte hjem 250 milliarder dollar. Tadsjikistan (45%), Moldova (38%) og Honduras (25%) er de landene med størst andel av økonomien fra hjemsendte penger. Skatteunndragelse og ulovlig kapitalflukt gjør i tillegg at fattige land taper store pengesummer. Det er estimert at utviklingsland taper 160 milliarder dollar årlig som følge av skatteunndragelser.

I en slik sammenheng er dagens norske bistandsbudsjett (ca 27 milliarder kroner) begrenset. Høyre mener samtidig at pengene må brukes bedre.

Høyres målsettinger for utviklingspolitikken er å bidra til økt demokratisering, realisering av menneskerettighetene og bidra til å få mennesker varig ut av fattigdom. Fremst blant målene i bistandspolitikken er "do no harm". Vi må erkjenne at tradisjonell utviklingspolitikk og bistand i enkelte tilfeller har gått på tvers av sentrale norske målsetninger. Høyre vil aldri godta at utviklingspolitikken går på tvers av disse tre helt sentrale målene for utviklingspolitikken. Norge kan og skal spille en rolle.

HOVEDMÅL

Demokratisering og menneskerettigheter

Norge har et moralsk ansvar for å fremme frihet og sosialt ansvar, demokrati, miljøvern og menneskerettigheter. Det er en nær sammenheng mellom demokrati og respekten for menneskerettigheter. Man får ikke det ene uten det andre. Ikke bare er demokrati og respekt for menneskerettigheter viktig i seg selv. Det legger også et godt grunnlag for samfunn hvor personlig initiativ kan skape vekst og fremgang. Utdanning for alle er en forutsetning for reell deltakelse og demokrati.

Norge må ikke være redd for å sette krav til mottakerland. Samtidig må betingelser knyttet til bistanden fristilles fra giverlandenes egeninteresser. Spesielt må det stilles krav til demokratiutvikling, godt styresett og korrupsjonsbekjempelse hos mottakerne. Høyre ønsker ikke å gi budsjettstøtte eller annen direkte støtte til offentlige myndigheter i land hvor utviklingen går klart i feil retning. En forutsetning for å være en sentral mottaker av norsk bistand må være klare tegn på demokratisering og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Dette gjelder også selv om mottakerlandene er sentrale for å oppnå andre viktige utviklingsmål. Norge må være tydelig på kritikk av menneskerettighetsbrudd også overfor land der det kan ha store konsekvenser å påpeke slike brudd, for eksempel for norske økonomiske interesser.

"Det holder ikke med fokus på sivilt samfunn. Parlamentet er institusjonen som omsetter folkets ønsker til konkrete økonomiske og politiske prioriteringer, bistanden må ikke svekke det ansvarsforholdet."

Vidar Helgesen, generalsekretær IDEA

Alle stater, også fattige stater, har hovedansvaret for å innfri politiske, sivile, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter for alle sine innbyggere. Høyre mener også at norsk utviklingspolitikk skal spille på lag med lokale politiske myndigheter der det er mulig, og oppmuntre lokalt eierskap til prioriteringer og prosjekter som finansieres av norske midler. Hvis bistandspenger fortrenge lokale ønsker og prioriteringer, risikerer man å svekke heller enn å styrke ansvarsforholdet mellom folket og deres representanter.

Et slikt ønske om å bygge opp under nye demokratier, vil kreve at vi aksepterer også beslutninger vi ikke nødvendigvis er enige i. Men utvikling som går på tvers av universelle menneskerettigheter vil vi alltid reagere skarpt på. Dette gjelder også land som bryter befolkningens sosiale og økonomiske rettigheter gjennom diskriminering eller ignorering av de fattigstes rettigheter.

For å oppnå demokrati og godt styresett må det økt innsats til for å styrke kvinners sivile og politiske deltakelse. Et hvert land som ikke gir sine kvinner like rettigheter som menn vil aldri bli et demokrati ei heller utnytte sitt fulle potensial. Sentralt for kvinners deltakelse er at jenter og gutter har like rettigheter og muligheter i samfunnet fra de blir født. Arbeid for likestilling må gjennomføres på alle områder i samfunnet, inkludert lik rett til utdanning, helse og demokratisk deltakelse.

Varig ut av fattigdom

Det er økonomisk vekst som har vært den viktigste faktoren for det store flertallet av mennesker som har arbeidet seg ut av fattigdom de siste femten årene. Derfor er det et hovedmål for Høyre at vår utviklingspolitikk skal bidra til økonomisk vekst. De økonomiske forskjellene mellom land går generelt ned, fordi fremvoksende økonomier vokser raskere enn de mest utviklede økonomiene. Her er det store ulikheter. Samtidig øker forskjellene internt i en rekke land både med hensyn til inntekt og i tilgang til grunnleggende velferdstjenester. Diskriminerte og fattige befolkningsgrupper får i de fleste regioner ikke ta del i den økonomiske veksten. Veksten må selvsagt fordeles for å innfri rettighetene til de fattigste i befolkningen. Det er en rekke årsaker til dårlig fordeling utover manglende/dårlig fordelingspolitikk, diskriminering og manglende reguleringer er i mange land to viktige forklaringer. Det er viktig å påpeke sammenhengen mellom fordeling og økt vekst. For Høyre er det viktig at hvert enkelt samarbeidsland skal ha større eierskap til egen økonomisk utvikling. Høyre ønsker å støtte samarbeidslands innsats for å styrke sitt utdannings- og helsesystem så de fattigste får tilgang til velferdstjenester. Styrking av skattesystemet vil også være et viktig virkemiddel. Slik kan vi bidra til å innfri rettighetene til fattige og marginaliserte befolkningsgrupper. Men *hvordan* et skattesystem utvikles og hvordan veksten fordeles er opp til hvert enkelt land.

Flertallet av verdens fattige befinner seg i mellominntektsland. Dette er først og fremst en fordelingsutfordring, ikke et utviklingsproblem. Demokratisering, lik rett til utdanning og styrket sivil samfunn er bedre egnede virkemidler for å ta tak i denne problematikken, i tillegg til nasjonal fordelingspolitikk.

Det vil også være viktig å arbeide for globale utviklingsmål som sikrer rettighetene til de fattigste. Når nye, internasjonale utviklingsmål skal defineres til erstatning for FNs tusenårsmål fra 2015, vil Høyre arbeide for målsetninger som fremmer like rettigheter og ikke-diskriminering. Slik kan fattige og diskriminerte befolkningsgrupper sikres tilgang til grunnleggende velferd som helse og utdanning.

Det kinesiske ordtaket som sier "gi en mann en fisk og han har mat for en dag, lær en mann å fiske og han har mat et helt liv" oppsummerer godt viktigheten av tiltak som vedvarer. Kortsiktige tiltak kan være viktige for å unngå humanitære katastrofer, men målet for Høyre vil alltid være varige endringer.

Det er et klart mål for Høyre å satse på arbeid og verdiskaping.

Klima og energi

Den økonomiske veksten har de senere år vært sterkest i relativt sett fattige land. Den økonomiske veksten har vært ledsaget av en signifikant vekst i energietterspørselen. Denne veksten forventes å vedvare i takt med ytterligere økonomisk vekst.

Et viktig og positivt aspekt ved de siste års vekst i verdensøkonomien er at en rekke utviklingsland har gjennomgått en storstilt modernisering og industrialisering. Det foregår omfattende verdiskaping i områder som tidligere var økonomisk nærmest stillestående. Sikker tilgang på energi er imidlertid en forutsetning for fortsatt økonomisk vekst og for at ytterligere millioner skal kunne arbeide seg ut av fattigdom og nå FNs tusenårsmål for fattigdomsbekjempelse.

Det er galt, og enda viktigere: det er uetisk, å si til folk i fattige land at vi ikke har råd til å la dem få komme opp på vår levestandard fordi jorden ikke tåler det. Rike land har derfor et spesielt ansvar for å kutte kraftig i egne klimagassutslipp, samtidig som de må bidra til at utviklingsland, som er spesielt utsatt for klimaendringene, får tilstrekkelig og addisjonell finansiering til å tilpasse seg klimaendringene.

Verdensbanken slår fast at nøkkelen til å løse miljøproblemene ikke først og fremst ligger i å produsere mindre – men i å produsere annerledes. Dette har moderne teknologi gjort det mulig å gjøre i industrilandene. Og det gjør den det i økende grad også i utviklingslandene. Dette innebærer at selv om det i enkeltsaker fortsatt er motsetninger mellom næringsutvikling og klima og miljøvern, så er det i det store perspektivet mulig å forene næringsliv og økonomisk vekst med miljøvern.

Produksjon og forbruk er viktig for dagens velferd. *Bærekraftig* produksjon og forbruk er enda mer viktig for å sikre også morgendagens velferd. Vi behøver økonomisk vekst – men den må være bærekraftig.

Nullvekst gjør det umulig å bekjempe fattigdom - den viktigste trusselen mot liv. Men vekst på miljøets bekostning gjør det umulig å bevare den viktigste kilden til liv – vår naturarv.

Den rike delen av verden har et spesielt ansvar i å bistå fattige land i å hoppe over de ikke-bærekraftige valgene for økt velstand som de rike landene har gjort for å komme dit vi er i dag. Fattige land bør i stedet - med vår hjelp og ut fra våre erfaringer - kunne komme direkte til lønnsomme, men mer bærekraftige løsninger. Bærekraftig produksjon og forbruk er et felles ansvar som krever felles innsats og hvor resultatet også vil være det felles beste.

Vår utfordring i dag ligger i å oppnå økt økonomisk vekst med mindre arealbruk, mindre forbruk av ikke-fornybare naturressurser, mindre energiforbruk, mindre bruk av skadelige kjemikalier og mindre avfall.

Sikkerhet

Stabilitet og forutsigbarhet er forutsetninger for økonomisk vekst. Skal utvikling finne sted, kreves samfunn som gjør sosial og økonomisk utvikling mulig. Lav grad av sikkerhet reduserer muligheten mennesker har til å leve frie liv, ha tilgang til ressurser og engasjere seg i sine samfunn. Rettsikkerhet og sikring av eiendomsretten er derfor nødvendig for å gjøre økonomisk vekst mulig.

Krig, konflikt og kriminalitet fører til usikkerhet og fattigdom som vanskeliggjør utvikling. I land der krig og konflikt oppstår, må utviklingspolitikk og fattigdomsbekjempelse ses i sammenheng med fredsbygging og internasjonale operasjoner. Noen ganger er militær tilstedeværelse nødvendig for å skape sikkerhet og stabilitet, og dermed legge grunnlaget for utvikling. Norges innsats i Afghanistan må for eksempel vurderes på denne bakgrunn.

VIRKEMIDLER

Høyre ønsker en utviklingspolitikk som måles i resultater snarere enn i prosentandeler av BNI. Et viktig kriterium vil være om Norge greier å føre en helhetlig og konsistent utviklingspolitikk. For Høyre er det viktig at flere virkemidler tas i bruk og at ulike politikkområder må ses i sammenheng dersom Norge skal kunne bidra positivt til utvikling og fattigdomsreduksjon. Samstemmighet mellom ulike politikkområder og ulike departementer er derfor viktig.

Handel

Erkjennelsen av at bistand alene ikke kan skape utvikling har sittet langt inne i det norske bistandsmiljøet. Globalisering og internasjonal frihandel er langt kraftigere utviklingsmotorer enn bistand, men dette har hatt begrenset påvirkning på utviklingspolitikken. Tiltroen til bistand har forblitt stor og ambisjonsnivået høyt.

Høyre vil føre en samstemt utviklingspolitikk med mål om økt demokratisering, respekt for menneskerettighetene og å bidra til at mennesker arbeider seg varig ut av fattigdom. Målene skal også være førende for norsk handelspolitikk. Norske egeninteresser må vike om de står i motstrid til disse målsetningene.

Parallelt med en betydelig bistandsinnsats har Norge opprettholdt høye tollmurer og forsvart en handelspolitikk som skaper effektive barrierer mot utviklingslandenes eksportmuligheter. Dette er en påfallende selvmotsigelse i norsk politikk. OECD har beregnet at landbruksstøtten i industrilandene utgjør 300 milliarder dollar per år – nær tre ganger så mye som all offisiell bistand.

”Handel er viktigere for oss enn bistand”

De 53 statslederne i den Afrikanske Union (AU)

Å bedre utviklingslandenes muligheter til å delta i den globale økonomien er en forutsetning for å bringe mennesker ut av fattigdom på varig basis. Handel og økonomisk vekst er de sterkeste drivkreftene for at mennesker skal kunne arbeide seg varig ut av fattigdom. Bare de siste 10 årene har flere hundre millioner mennesker gått fra absolutt fattigdom til økt velstand.

Høyre har som mål å øke internasjonal handel ved å senke handelshindringer. Høyre har arbeidet for at viktige norske varer fortsatt skal ha en beskyttelse, slik at vi kan opprettholde en aktiv matproduksjonen i Norge. Likevel er det viktig for Høyre å finne en balanse mellom beskyttelse av egne produkter og åpenhet i handelspolitikken. Åpenhet er viktig for å få og gi tilgang til markeder og å bidra til utvikling ute og hjemme. Norsk medlemskap i en forhandlingsgruppe som G-10 bidrar til å opprettholde en særskilt handelspolitikk knyttet til jordbruk og redusere åpenheten Høyre ønsker.

Høyre jobber for å støtte arbeidet for et nytt handelsregime gjennom WTO. Et nytt handelsregime vil kunne gi flere fattige land tollfri adgang til det norske markedet på samme vilkår som MUL-landene (Minst utviklede land). Dette vil være viktig fra et utviklingssynspunkt. Høyres vinkling er at Norge må bli en pådriver for å bygge ned handelshindringer i de internasjonale fora som WTO. Prinsippet i det nye handelsregimet må være en friest mulig handel.

Frem til man forhåpentligvis får en ny internasjonal frihandelsavtale er det viktig for Norge å inngå bilaterale handelsavtaler et slikt eksempel er Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement (ANZCERTA) som ble iverksatt første januar 1983. Noen av de viktigste erfaringen fra avtalen som forkortes CERTA, er avskaffelsen av alle tariffen og kvantarestriksjoner mellom landene. I avtalen er det også regulert fritt salg av varer som er legale i ett av landene, samt at tjenesteleverandører kan levere tjenester i hverandres land.

På samme måte fins det en rekke regionale frihandelsavtaler, blant annet gjennom EFTA (European Free-trade Association) NAFTA (North-American Free Trade Agreement) og den Afrikanske Union. For Norge har medlemskap i EFTA hatt stor innvirkning på norsk eksport. EFTAs frihandelsavtale med Norges 8. største eksportmarked GCC (sam arbeidsområdet for Gulfen) er et eksempel på dette.

Utenlandsinvesteringer (FDI)

Et viktig redskap i norsk utviklingspolitikk har vært **Norfund**. Dette er et organ som har klart størst utviklingsperspektiv. Formålet med Norfund er at de skal bidra til økonomisk vekst, sysselsetting, kompetanseheving og teknologioverføring i u-land gjennom investeringer i vannkraft og annen fornybar energi, mikrofinans, fond som spesialisere seg på små- og mellomstore bedrifter, samt landbruksbedrifter. Det har, og vil fortsette å være, viktig for lands utviklingsevne, realisering av sosiale rettigheter, og realisering av retten til mat. Ikke minst utviklingslandene selv etterspør i økende grad investeringer og økonomisk engasjement framfor tradisjonell gavebistand.

Erfaring viser at Norfund gjennom sine investeringer spiller en viktig katalytisk rolle ved at fondet mobiliserer mye privat kapital til investeringene i tillegg til egne penger. Fordi Norfund alltid investerer sammen med andre utløser staten gjennom Norfund 10 kroner for hver krone offentlige krone investert.

Høyre mener en fortsatt satsing på viktige utviklingsorgan som Norfund må være sentralt i utviklingspolitikken. En opprusting av fondet vil effektivisere bistanden og styrke Norges utviklingspolitikk, og gi et viktig bidrag til reduksjon av fattigdom i verdens fattige land.

Høyre mener langsiktighet og konkurransedyktig finansiering, gjennom eksportfinansiering, har vært viktig for å realisere utviklingsprosjekter innenfor eksportsektoren. Innen norsk eksportfinansiering har **Eksportfinans ASA** vært det norske instituttet for eksportfinansiering. **Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK)** er en annen viktig norsk aktør innen eksportfinansiering. De stiller garanti og forsikring for eksport av norske varer. Slike garantier er ofte viktig for å få i gang utviklingsprosjekter.

For Høyre er det viktig å nevne at investeringer i utviklingsland er fornuftig også sett fra et investorsynspunkt. Norfund har over tid hatt om lag 10 prosent avkastning på porteføljen. Norfund som utviklingspolitisk instrument har vist at det er mulig å investere lønnsomt i fattige land. Ut fra den erkjennelsen er det klokt å reise en debatt om at også SPU og private finansielle investorer bør investere mer i fattige land.

Landbruk

De fleste av verdens fattigste land er landbruksland. 75 prosent av verdens fattige lever på landsbygda. Eksport av et fåtall råvarer eller landbruksvarer er ofte den viktigste inntektskilden utviklingsland har for å finansiere sine utviklingsplaner. Utviklingsland med en ensidig eksportstruktur er sårbare når avlinger svikter eller verdensmarkedsprisene svinger kraftig. De har derfor behov for å diversifisere sin økonomi og få en bredere eksportbase. Her vil utvikling av landbrukssektoren med sikte på større grad av lokal bearbeiding av varene samt diversifisering til flere produkter og næringer være sentralt.

I følge Verdensbanken vil en prosents vekst i jordbrukssektoren være ca 4 ganger mer effektiv i å redusere fattigdom enn vekst i andre sektorer av økonomien. Samtidig viser tall fra Verdensbanken at bare 4 prosent av verdens totale bistand går til utvikling av jordbruket i utviklingsland. I Afrika sør for Sahara er også den offentlige støtten til landbrukssektoren lav. Det har med andre ord vært en betydelig forsømmelse av satsingen på landbruk som virkemiddel for utvikling. Norge kan kanskje særlig bidra med kunnskap om hvordan man kan effektivisere landbruket uten storskala industrialisering. Bidrag som nye typer såkorn, flomsikring og økt kunnskap kan medføre flere avlinger per år.

Utvikling bygges nedenifra. Derfor bør norsk landbruksbistand styrke jordløse, småbønders kontroll over matjord på en måte som gjør at de kan få bedre tilgang på næringsrik mat. Da kan ikke landbruksstøtten bare begrenses til teknisk landbruksbistand. Det er også viktig å styrke organiseringen av småbønder og jordløse, blant annet gjennom sosiale bevegelser og kooperativer slik at de kan bidra i nasjonale landbruksforhandlinger. Høyre ser med bekymring på at stadig flere småbønder de siste årene har blitt utsatt for å miste tilgang på jord grunnet private og statlige investeringer i landområder. Slike investeringer er som hovedregel positive for å drive utviklingen, men det er viktig at de ikke blir hindre for utvikling nedenfra, eller kompliserer fremtidig fattigdomsbekjempende tiltak.

Høyre mener eiendomsretten er viktig for å oppnå utvikling. I flere land blir jorden dyrket av bønder som ikke selv eier jorden. Dersom denne jorden blir solgt bort, kan hele landsbygder stå igjen uten noe. Ofte er det også stor usikkerhet knyttet til eiendomsforholdene. I Peru har de gjort et stortilt arbeid med å slå fast hvem som eier landjorden. For mange fattige er dette en viktig forutsetning for å løfte seg selv ut av fattigdom. Dette viser hvorfor retten til eiendom bør gis økt oppmerksomhet i utviklingspolitikken.

Ved å styrke kvinners rettigheter og muligheter til og kontroll over matproduksjon og økonomisk aktivitet, kan bedre matvaresikkerhet oppnås. Kvinner i Afrika produserer 60-80 prosent av all mat, men eier kun 1 prosent av jorda. Kvinners svake eiendomsrett gjør det vanskelig for dem å ta opp lån til å øke produksjonen og fører ofte til at de utelates fra jordbruksprogrammer.

Utviklingslandenes varer møter generelt økende beskyttelse på industrilandenes markeder jo høyere grad av bearbeiding de har. Fra Høyres ståsted må norsk bistand balanseres mellom småskala landbruk, oppbygging av lagringskapasitet og bondeeid bearbeiding på den ene siden og storskala industrielt landbruk på den andre siden. Dette vil være viktig både med hensyn til å bygge utvikling

nedenfra, utvikle en mer variert og bearbeidet eksport, bygge en bærekraftig utvikling, samt sikre matsikkerheten.

Ernæring: retten til mat.

Retten til mat er nevnt i verdenserklæringen for Menneskerettskonvensjonen fra 1948 og i konvensjonen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) fra 1966. Det er en nær sammenheng mellom et lands landbrukspolitikk og realiseringen av retten til mat. Paradokset er at det produseres for mye mat og at det skyldes overproduksjon og dumping.

En av syv mennesker i verden er underernært og 1/3 av barnedødelighet er knyttet til ernæringsrelaterte årsaker. 75 prosent av verdens fattigste lever på /landsbygda, og det er her vi møter de største utfordringene knyttet til realiseringen av retten til mat. Støtte til landbrukssektoren har et stort potensial til å bekjempe fattigdom og bidra til realiseringen av retten til mat.

Minst 170 millioner barn under fem år mister årlig muligheten til å nå sitt kognitive og sosiale potensial på grunn av underernæring og manglende helsetilbud. Det er derfor viktig å investere i at barn kan nå sitt fulle utviklingspotensial og prioritere direkte ernæringstiltak med dokumentert effekt mot barnedødelighet og underernæring som er rettet mot gravide, småbarnsmødre og barn.

En liberalisering av handelshindringene, også på jordbruksprodukter, vil sette utviklingsland i stand til å etablere egne strukturer for jordbruk og matproduksjon. En slik utvikling vil være et viktig tiltak for å sikre matforsyningen, som har innvirkning ikke bare for land som står overfor matkriser, men også for Norge som nasjon.

For verdens matsikkerhet er det viktig at de fattigste landene får utvikle en mer variert og bearbeidet eksport. Land som har et ensidig landbruk er sårbare når avlingene svikter eller verdensmarkedet kommer under press, både med hensyn til eksport, og til intern matvaresikkerhet. Når matforsyningene i dag er under økende press, grunnet økt etterspørsel etter mat, økt knapphet på landarealer og ikke minst knapphet på vann, blir utviklingslandenes rolle i sikringen av matforsyningene sentral. Utfordringene for mange av disse landene er at handelshindringene øker proporsjonalt med bearbeidingene av produktene de skal eksportere.

Høyres mål med utviklingspolitikken er størst mulig utvikling og å bidra til at flest mulig mennesker skal kunne arbeide seg varig ut av fattigdom. For å styrke en sikker og økt tilgang til jord, matsikkerhet og dermed også rett til mat ser Høyre nødvendigheten av landbruksreformer. Høyre mener det bør utarbeides en strategi og handlingsplan for bruk av landbruksbistand og arbeidet for retten til mat. En slik strategi bør bygge på retningslinjer for retten til mat, og bør bygge på IAASTDs (International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development) rapport. Blant annet må dyrkningsmetoder følges opp med tiltak for å sikre markedsadgang og forsikringsordninger for sykdom og uvær.

Klimarelaterte matvarekriser er sykliske i deler av Afrika og Asia. Høyre vil ha en økt satsning på forebygging av kriser fremfor nødhjelp. I tillegg til å forhindre menneskelig lidelse, er tidlige forebyggingstiltak mer effektive enn å gi nødhjelp når krisen er et faktum. For å bryte syklusen av

stadige matkriser, må lokalbefolkningen bli bedre i stand til å håndtere tørke og klimaendringer. Integrering av forebyggende arbeid knyttet opp mot humanitær innsats og matvaresikkerhet må ha et særlig fokus på kvinners og barns rettigheter og kvinner, barn og unge som endringsagenter. Kvinner og barn rammes hardt av klimaendringer og matvaresikkerhet, samtidig er kvinnene ansvarlige for hoveddelen av matproduksjonen. I Afrika vil økt tilgang for kvinner til produksjonsmidler i landbruket føre til 20 prosent økt matproduksjon i følge WFP.

Bistand

Norge har en lang historie som bistandsgiver. I 1952 opprettet Stortinget Fondet til hjelp for underutviklede land. Nesten 60 år etter presenterte Norad sin første resultatrapport med tittelen "Bistanden virker, men ikke godt nok".

Statsviteren Øyvind Østerud har identifisert det han kaller bistandsparadokset. Bistandsparadokset forklares som at land som ikke har behov for mye bistand, er de landene som best klarer å nyttiggjøre seg den. Og motsatt: De landene som virkelig trenger bistand, greier i liten grad å nyttiggjøre seg den. Det taler for et sterkere fokus på systemer som kan sørge for at bistand i størst mulig grad blir til gunst for mottakerlandet.

Høyre ønsker et klarere tematisk og geografisk fokus og strengere krav til mottakerlandene når det kommer til utvikling innen demokrati, rettsstatsprinsipper og styresett. Særlig vil Høyre sette strenge krav til land som mottar norsk budsjetstøtte og annen stat-til-stat bistand. Høyre vil konsentrere norsk bistand til Afrika, og noen særlig viktige temaområder som helse, utdanning, og områder hvor norsk kompetanse er særlig relevant, som forvaltning av naturressurser og inntekter fra disse.

I 2010 mottok 114 land bilateral bistand fra Norge. Svært mange land – deriblant Storbritannia, Sverige og Danmark – konsentrerer nå sin bistand om noen få land. Dette gjør det mulig å konsentrere seg om land man har god kjennskap til og hvor man har mulighet til å utgjøre en større forskjell med midlene man har til rådighet. Høyre ønsker å gjennomføre en tilsvarende utvelgelse av viktige mottakerland og sørge for å bygge opp god kompetanse på disse landene. Det vil i tillegg gis kunne gis støtte til langt flere land innen politisk institusjons- og prosessutvikling. Støtte til demokratisering og realisering av menneskerettighetene vil ikke entydig følge den geografiske prioriteringen. Her er det vår kapasitet og behov som er styrende.

For Høyre er åpenhet sentralt i utviklingspolitikken. All informasjon om norsk bistand må også systematiseres og gjøres tilgjengelig. Det vil også være viktig at alle norske investeringer i landbrukssektoren overvåkes, spesielt for å sikre at landrettigheter respekteres.

Bistandsmidlene bør også være styrt av klare tematiske målsetninger. For Høyre har livelihood/arbeidsplasser, helse, utdanning, menneskerettigheter og styresett alltid vært viktige mål, og det er naturlig at disse vil være hovedprioriteringer i vår utviklingspolitikk.

Nytenkning rundt ODA-bistand

Offentlig utviklings bistand (ODA) er økonomiske overføringer til utviklingsland (Bilateral ODA) eller multilaterale institusjoner som har som hovedhensikt å skape økonomisk utvikling og velferd i

utviklingsland. ODA bistand må være underlagt offentlig sektor, og innebære et gaveelement på minst 25 prosent.

Til disse tre kriteriene er det derimot en rekke unntak. Eksempelvis er militærstøtte er unntatt ODA-bistand med mindre bruken av militære styrker har som formål å levere humanitær hjelp, eller utføre utviklingstjenester. Fredsarbeid er unntatt ODA, men støtte til organisasjoner som utfører FN-administrerte oppgaver støttes. Støtte til trening av sivilt politiarbeid kommer inn under ODA-bistand med mindre det relateres til paramilitære funksjoner eller går til å kontrollere sivil ulydighet.

Høyre ser det som positivt at ODA-bistand har som hovedhensikt å skape økonomisk utvikling og velferd. Derimot kan ikke bistand i seg selv operere i et vakuum. Et gitt lands politikk på andre områder som handel og migrasjon har også stor innvirkning på utviklingsland. Det blir derfor viktig å føre en samstemt politikk slik at alle føringer drar i samme retning. Derfor må tiltak som legger grunnlag for økonomisk vekst, i tillegg til tiltak som direkte gir vekst, inkludere i ODA-bistanden.

Høyre har ikke til hensikt å starte et arbeid for å inkludere rene forsvarsutgifter i ODA.

Fredsarbeid er en viktig del av utviklingsarbeidet, derfor er det også viktig at deler av fredsarbeidet er godkjent som ODA-bistand. Likevel må man se utvikling i sin helhet, og fredsarbeid, inkludert minerydding og andre stabiliseringstiltak vil være viktig for å legge et grunnlag for utvikling.

Høyre er en pådriver for å evaluere ODA-ordningen for å i større grad se helheten, kartlegge svakheter og om mulig finne andre kriterier som bedre vil oppnå målet om økt utvikling. Høyres vinkling er at midler skal gis til det som gir mest utvikling. På den måten vil ikke Høyre knytte seg til en prosentsats av BNI, men heller kanalisere midler for å oppnå mest mulig utvikling. Høyre mener man ikke er tjent med ensidig å fokusere på at bistanden skal oppfylle ODA-kriteriene. Bistand kan også gis effektivt på annet vis. Det må være rom for at noen av de midler og noe av den innsats som ikke oppfyller kriteriene, men likevel bidrar til å fremme utviklingsmålene, anses som bistand.

Fredsbygging

Norge er i dag engasjert i freds- og forsoningsarbeid i omkring 20 ulike land og områder. Utvikling og økonomisk vekst har dårlig grobunn i krigs- og konfliktområder. Voldelig konflikt har konsekvenser som er uforenlige med de mål utviklingspolitikken skal fremme. Skal det legges et varig grunnlag for utvikling og økonomisk vekst, bør derfor fredsbygging være en integrert del av utviklingspolitikken. Fredsbygging tar sikte på å forhindre utbrudd, gjenopptakelse eller fortsettelse av væpnet konflikt og omfatter derfor en rekke politiske, utviklingsmessige og humanitære virkemidler.

Hovedansvaret for fredsbygging ligger naturligvis hos de stridende parter. Forandring må komme innenfra for å være bærekraftig. Freds- og demokratiprosesser må i hovedsak gjennomføres i lokalsamfunnene, ikke på internasjonale konferanser, og de må inkludere dem som rammes av rettighetsbrudd, særlig barn, ungdom og kvinner. Det utelukker imidlertid ikke at det internasjonale samfunn skal bidra i fredskapende arbeid. Foruten et moralsk ansvar, har Norge en egeninteresse i en fredfull og stabil verden uten stadige kriser og konflikter.

Norge har de senere år tatt på seg en relativt stor rolle i flere fredsprosesser rundt om i verden. Fra dette arbeidet er det delte erfaringer. Selv om vi tidvis har spilt en viktig rolle i ulike fredsprosesser, finnes det også eksempler på at det norske engasjementet har hatt mindre effekt enn ønskelig.

Høyre mener at Norge må bidra til økt implementering av FNs resolusjoner om kvinners rettigheter i og etter krig og konflikt, om seksualisert vold som våpen i krig og konflikt, og om kvinners deltakelse i fred- og forsoningsarbeid. Kjønnbasert og seksualisert vold utgjør en alvorlig helse- og sikkerhetsrisiko, men er også et hinder for jenters og kvinners samfunnsdeltakelse. Erfaringer fra blant annet Afghanistan viser hvor tette sammenhenger det er mellom beskyttelse, deltakelse og forebygging av vold. Beskyttelse og kvinners sikkerhet på grasrotnivå og i rurale områder er en forutsetning for å sikre kvinners aktive deltakelse i demokratiseringsprosesser.

Høyre mener den norske fredsinnsetningen er viktig. Som et lite land med lange tradisjoner for fredsbygging og uten en fortid som kolonimakt, har Norge potensial til å være en stor fredsnasjon. Likevel må man ta innover seg at Norge har sine begrensninger. Dette må det tas høyde for i utarbeidelsen av fredsengasjementet.

Utdanning

Utdanning for alle vil være en hovedsatsing for Høyre i bistands- og utviklingspolitikken. God utdanning er en av de viktigste virkemidlene for å oppnå utvikling og fattigdomsreduksjon. Utdanning for alle er et premiss for å sikre kunnskap og arbeidskraft som kan bidra til økonomisk vekst og utvikling. Utdanning er også et avgjørende virkemiddel for å oppnå utviklingsmålsetninger knyttet til helse, likestilling og demokratisk deltakelse.

Tilgang til gratis grunnutdanning er en menneskerettighet, forankret i FNs barnekonvensjon. Den internasjonale framgangen i å sikre barn tilgang til utdanning har de siste årene stanset opp. 61 millioner barn går ikke på skole. Tallet har vært stabilt siden 2009. I tillegg har et stort antall barn så dårlig kvalitet i undervisningen at de lærer lite eller faller ut av skolen. Mangelen på kvalifiserte lærere er stor. Hoveddelen av disse barnene befinner seg i områder med krig/konflikt eller sør for Sahara. De er blant de fattigste og marginaliserte befolkningsgruppene som etniske minoriteter eller barn med funksjonsnedsettelse. Dette er bekymringsverdig og et tegn på at utdanning til alle nedprioriteres. Høyre vil styrke arbeidet for utdanning for alle. Det er viktig å støtte land i å sikre tilgang for alle til gratis grunnutdanning og et godt læringsmiljø med kvalifiserte lærere. For å klare det må vi bygge opp egen kapasitet og ta et internasjonalt lederskap, inkludert i prosessen frem mot de nye utviklingsmålene.

Deltakelse i utdanning har også beskyttende effekt. Barn og ungdom i utdanning utsettes i mindre grad for kriminelle handlinger, som seksuelle overgrep. For Høyre er det viktig å bruke utdanning i forebygging og håndtering av humanitære kriser. Skolen kan også være en viktig arena for å nå ut med helse, hygiene og ernæringstiltak i en krise.

Utdanning, forskning og teknologi er grunnleggende for sosial og økonomisk utvikling. Tilgang på kunnskap og teknologi er sentrale faktorer både i utviklingsland og industriland når det gjelder å skape vekst. De siste 20 årene har verdens kunnskapsproduksjon akselerert og satsingen på forskning øker

betydelig i de fleste utviklingsland. Utviklingen mot en kunnskapsøkonomi og kunnskapskonkurranse skaper både muligheter og begrensinger for fattige land. Ny kunnskap har potensial til å trekke landene raskere ut av fattigdom. Samtidig kan mange utviklingsland bli marginalisert dersom man ikke greier å koble seg på kunnskapsøkonomien. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) peker bl.a. på fattige lands sårbarhet dersom de ikke klare å bygge en tilstrekkelig kunnskapsbase.

En alvorlig skjevfordeling av kunnskap kommer til uttrykk gjennom det forhold at verken offentlig eller privat forskning i utviklingsland prioriterer medisinsk forskning som kan komme særlig de fattigste til gode. Dette gjelder både utvikling av vaksiner og andre metoder for forebygging. Bare 10 prosent av de totale ressurser til medisinsk og helsefaglig forskning er rettet mot 90 prosent av den globale sykdomsbyrden. Dette representerer en vesentlig hindring for utvikling.

Det må også være en prioritert oppgave å bidra til sterke universitet slik at land kan bygge ut sin egen kompetanse. Andre satsingsområder vil være yrkesfag som kvalifikasjon til arbeidslivet, drop out, kvaliteten i hele utdanningsløpet og evnen til å bruke kunnskapen og ikke bare reproducere den.

Høyre mener at en kunnskapspolitikk er samstemt med målet om fattigdomsbekjempelse når den bidrar til produksjon, deling av kunnskap og ny teknologi som kan bedre levekårene til fattige i utviklingsland. Derfor bør norske myndigheter pålegge offentlige forskningsinstitusjoner og mottakere av offentlige forskningsmidler å gjøre forskningsresultatene offentlig tilgjengelig, samtidig som man lisensierer ut patentert teknologi på gunstige vilkår til lavinntektsland.

Høyre mener også at Norge må bruke sine kunnskapsmessige komparative fortrinn i større grad i sin utviklingspolitikk. I slikt henseende blir det videre arbeidet med olje for utvikling sentral. Høyre mener også at de gode erfaringene fra dette prosjektet kan bringes videre til et nytt prosjekt; "fisk for utvikling".

Helse

Tilgang til grunnleggende helsehjelp er en forutsetning for menneskelig verdighet. Globalt preges menneskers helse av krig, kriser, naturkatastrofer og mangel på grunnleggende helsetjenester. Empiriske studier viser at forbedringer i helse gir betydelig løft til økonomisk vekst i utviklingsland. Helse er derfor et prioritert område for Høyre.

En av de største utfordringene for global helse er manglende tilgang til diagnoseverktøy, legemidler, medisinsk behandling, og utdannet helsepersonell.

Hjelpeorganisasjoner verden over opplever at det humanitære arbeidsrommet er under stigende press. Det sår tvil om de humanitære organisasjonenes nøytralitet, hvilket kan ha katastrofale følger for global humanitær innsats og for befolkninger i nød rundt om i verden. For Høyre er det en selvfølge å garantere og respektere grunnlaget for humanitært hjelpearbeid, den internasjonale humanitærretten og de humanitære prinsippene. Høyre vil også legge bedre til rette for at norsk helsepersonell kan bidra med sine kunnskaper i humanitært arbeid i fattige land.

Seksuell og reproduktiv helse er en grunnleggende menneskerettighet, men også en forutsetning for bærekraftig utvikling innenfor en rekke utviklingspolitiske områder, for eksempel utdannelse, økonomisk vekst og matsikkerhet. Graviditets- eller fødselskomplikasjoner er nest viktigste dødsårsak for jenter mellom 15 og 19 år på verdensbasis. Disse komplikasjonene er enkle og rimelige å behandle dersom det er vilje til å gjøre det.

Høyre vil videreføre og styrke Norges internasjonale satsing for å redusere barne- og mødredødelighet som et ledd i å realisere retten til helse, styrke helsesystemer og sikre universell tilgang til grunnleggende helsetjenester. Helsesatsingen vil inkludere støtte til styrking av helsesystemer og implementering av nasjonale helseplaner med fokus på tilgang til helsearbeidere og et helsevesen som når alle kvinner og barn. Mangelen på helsearbeidere tar livet av mødre og barn. Ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO) mangler verden minst 4,3 millioner helsearbeidere. I tillegg mangler millioner av helsearbeidere tilstrekkelig opplæring og ressurser. Det må derfor være en prioritert oppgave å bidra til å øke landenes kapasitet til å utdanne, rekruttere, fordele og forvalte og beholde nødvendig helsepersonell. Av de 7,6 millioner barn under fem år som dør årlig er cirka en tredel av dødsfallene relatert til underernæring. Det vil derfor bli viktig å investere i direkte ernæringstiltak med dokumentert effekt mot barnedødelighet, og i direkte kontantoverføringer rettet mot ernæring for gravide, ammende og barn mellom 0 - 2 år.

Vi må støtte WHO i arbeidet mot et internasjonalt rammeverk for forskning og utvikling av nødvendige legemidler for sykdommer som særlig rammer fattige.

Vaksineprogram er eksempler på viktige løsninger som gir effekt på kort sikt. For å sikre at også neste generasjon skal tjene på nåværende satsing mener Høyre at det må settes krav til infrastruktur og kapasitetsbygging ved kortsiktige programmer. Høyres mål med utviklingspolitikken er at den på sikt skal gjøre seg selv overflødig. Da må man bygge infrastruktur som setter landene i stand til å klare seg selv for fremtiden. Det er også behov for en tilpasning av eksisterende verktøy slik at det blir enklere å distribuere og administrere vaksiner i fattige land. For Høyre er det viktig å øke dekkningen av vaksiner for verdens befolkning, selv om det kan gå på bekostning av å utvide vaksinepakken som tilbys i eksisterende områder.

Høyre mener at satsing på helse og utdanning er effektiv bistand. Vi ønsker å støtte og styrke myndighetenes egen kapasitet til å utvikle et helse- og utdanningssystem som sikrer kvalitet og tilgang også for de fattigste befolkningsgruppene. Bistanden bør støtte nasjonale planer som myndighetene har et klart eierskap til. Ambisjonen, som for all annen bistand, er å øke myndighetenes kapasitet slik at bistanden på sikt blir overflødig. Utdanning og helse legger grunnlaget for videre vekst. Det er derimot viktig at satsingen blir gjort riktig. Det er viktig at all satsing innen helse og utdanning har et langsiktig perspektiv, med fokus på å utvikle kapasitet, kriseberedskap sikre infrastruktur og bekjempe smittsomme sykdommer. Kunnskap gir makt, også til å kjenne egne rettigheter, delta i samfunnslivet og å stille egne myndigheter til ansvar.

Olje for utvikling

Olje for utvikling (OfU) er et utviklingsprogram som ble etablert i 2005. Målsettingen er "økonomisk, sosial og miljømessig forsvarlig forvaltning av petroleumsressurser som ivaretar hensynet til kommende generasjoner".

Mange fattige land har store oljeressurser. En forsvarlig forvaltning av disse ressursene vil kunne være med på å legge grunnlaget for økonomisk vekst og sosial utvikling. Imidlertid har det i flere land vist seg vanskelig å omsette oljeinntektene til bedre levekår for befolkningen. Ineffektive og lite transparente offentlig styringssystemer har ført til korrupsjon og lite effektiv produksjon.

Mangeårig petroleumsproduksjon har gitt Norge erfaringer med å forvalte oljeressursene på en måte som sikrer velferd og økonomisk vekst. Gjennom OfU-programmet deler Norge disse erfaringene med andre land.

OfU-programmet handler ikke bare om teknisk assistanse innen ressursforvaltningen. Like viktig er fokuset på kapasitets- og institusjonsbygging. Denne delen av programmet omfatter flere forvaltningsområder. Finans-, miljø- og ressursforvaltning ses i sammenheng for å sikre godt styresett og åpenhet i petroleumssektoren. Dessuten er det et hovedsiktemål at samarbeidslandene tidlig skal ta i bruk miljøvennlig teknologi. Assistanse til utarbeidelse av petroleumsrelaterte regler og reguleringer samt bevisstgjøring omkring miljøkonsekvenser er to konkrete eksempler på norske tiltak innenfor rammene av OfU-programmet.

Programmet kan vise til gode resultater i flere samarbeidsland. En uavhengig evaluering av Norges bistand innen petroleumssektoren konkluderer med at denne type bistand er særlig effektiv i relativt unge oljenasjoner. Det er likevel viktig å ha klart for seg at kapasitets- og institusjonsbygging tar tid.

Høyre er positiv til OfU-programmet. Særlig er det en styrke at programmet omfatter flere sider av utviklingspolitikken og at ulike utviklingselementer ses i sammenheng.

Fisk for utvikling

På lik måte som i petroleumsproduksjonen har Norge store komparative fortrinn på fiskeri, både når det gjelder produksjon, men også når det kommer til kunnskap, teknologi og bærekraftig forvaltning. I en verden som stadig går mot et kunnskapssamfunn blir det derfor viktigere å se denne kunnskapen, teknologien, bærekraftige forvaltningen og erfaringen også i et utviklingsperspektiv.

OfU-programmene har gitt gode resultater med sitt brede fokus på alt fra teknisk assistanse, til god forvaltning. Slike resultater mener Høyre det er viktig å ta med seg videre og anvende på også andre områder. Høyre ser derfor viktigheten av å opprette et liknende program med god ressursforvaltning innen fiskerisektoren.

Målsetningen med prosjektet vil være å sikre vedvarende sosial og økonomisk vekst som kan trygge et matgrunnlag for nåværende og kommende generasjoner. For å oppnå denne målsetningen vil åpenhet om norsk kunnskap og teknologi være sentral. Like sentral vil norske krav om kapasitetsbygging være.

En grunnleggende forutsetning for prosjektet må være at effektene skal vedvare selv når programmet tar slutt.

Høyre ser slike prosjekt i sammenheng med overordnede målsetninger i utviklingspolitikken. Et slikt program vil være viktig for å bygge kunnskapskapasitet, skape sosial og økonomisk utvikling, samt å trygge matsikkerheten og retten til mat.

Kapasitetsbygging

Kapasitetsbygging handler om å sette enkeltmennesker, organisasjoner og samfunn i stand til å løse egne problemer. Kapasitetsutvikling er med andre ord hjelp til selvhjelp.

Kampen mot fattigdom gjøres langt vanskeligere uten demokrati og godt styresett. Utvikling forutsetter et dynamisk samspill mellom borgerne og makthaverne i det enkelte land. Et slikt samspill er viktig for at myndighetene skal kunne utvikle praktisk god politikk, men også for at nasjonal politikk skal ha forankring i folket. Demokrati er den beste garantien for et godt samspill mellom borgere og myndigheter. Her kommer også parlamentarisk kontroll inn i bildet. Parlamentarisk kontroll sikrer folkets kontroll med den utøvende makt, og har dermed stor verdi.

Menneskerettighetene er en bærebjelke i Høyres utviklingspolitikk. Uten institusjoner og et velfungerende rettsvesen som sikrer at folk har mulighet til å gjøre sine rettigheter gjeldende, kan imidlertid betydningen av rettigheter bli liten. I samfunn der det offentlige apparatet fungerer dårlig og rettsbeskyttelsen er svak, har fattige ofte vanskelig for å få tilgang til helse, utdanning og andre rettigheter de har krav på. Godt styresett innebærer derimot respekt for menneskerettighetene, håndheving av rettsstatlige prinsipper og likebehandling av befolkningen. På denne bakgrunn mener Høyre at kapasitetsbygging er en viktig del av utviklingspolitikken.

Korrupsjon er en hemske for økonomisk utvikling. Korrupsjon undergraver rettsstat og demokrati, fører til avgjørelser som strider med fellesskapets interesser og virker avskrekkende på investorer. Dessverre er det de fattigste som rammes hardest av korrupsjon. De har ikke råd til å betale bestikkelser for å sikre sine rettigheter, og må bære hovedbyrden av de konsekvenser korrupsjonen har på samfunnsøkonomi, sysselsetting og miljø. Kampen mot korrupsjon blir således en avgjørende del av kampen mot fattigdom. Derfor mener Høyre at antikorrupsjon må stå høyt på den utviklingspolitiske dagsorden.

Høyre vil legge større vekt på lokale myndigheters tilrettelegging for egen økonomisk utvikling. En åpen økonomi med stabile rammebetingelser som fremmer lokale og utenlandske investeringer og økt handel er en forutsetning for å skaffe skatteinntekter for offentlige tjenester og å vokse ut av fattigdom.

Hvilke konkrete tiltak som kan iverksettes for å sikre et godt styresett, vil nødvendigvis variere fra land til land ettersom ulike land har ulike utfordringer. For Høyre vil imidlertid målene om parlamentarisk kontroll, kontroll med myndighetene fra sivilt samfunn, kapasitetsbygging og antikorrupsjon ligge til grunn for utviklingspolitikken uansett nasjonale variasjoner.

Likestilling

For å gjøre innsatsen mot fattigdom mer effektiv trengs mer målrettet innsats mot spesielt utsatte grupper. Dette er avgjørende for å demme opp mot stadig økende forskjeller, også i mellominntektsland. Jenter og kvinner, særlig de som bor på landsbygda, tilhører mange steder utsatte grupper. 70 prosent av verdens fattige er jenter og kvinner. Verdensbanken viste i sin årsrapport 2011 at diskriminering mot kvinner bremser økonomisk vekst, og at satsning på likestilling er et av de mest effektive verktøyene i kampen mot fattigdom. Verdensbanken sier videre at mer politisk deltakelse fra kvinner fører til bedre offentlige tjenester som vannforsyning og skolegang, samt mindre korrupsjon. FNs generalsekretær har hevdet at manglende likestilling bremser utviklingen innenfor alle de åtte tusenårsmålene. Å drive holdningsskapende arbeid og å engasjere menn er også viktige tiltak for å lykkes i arbeidet med økt likestilling.

Norges forhold til mellomstatlige organisasjoner

Internasjonal politisk stabilitet og organisering er en grunnleggende for å kunne møte mange av de utfordringer verden står overfor i dag. Det er også i et slikt klima man har best mulighet til å vinne fattigdomskampen. I de fora og organisasjoner hvor Norge deltar bør man derfor bidra til å fremme en sterk internasjonal rettsorden. Norges politikk overfor mellomstatlige organisasjoner må ta hensyn til særnorske interesser, samtidig som det er et mål at denne politikken skal bygge opp under andre deler av utviklingspolitikken. Norske interesser er i stor grad sammenfaller med fattige lands interesser; Norges økonomiske situasjon avhengig av en robust internasjonal rettsorden. Den samme rettsordenen er viktig for at fattige land skal oppnå utvikling.

De forente nasjoner

FN har vært en pådriver bak den internasjonale rettsorden som hersker i dag. Mye av folkeretten har sin opprinnelse i FN-systemet. En videreutvikling og styrking av folkeretten bør også finne sted innenfor rammene av FN. Høyre mener Norge bør fortsette å være en pådriver for videreutviklingen av den internasjonale rettsorden.

Enkelte påstår at FNs manglende handlekraft i dag er et spørsmål om stormaktenes vilje til å bruke organisasjonen og dens prinsipper. Men FNs evne til å engasjere det multilaterale systemet er ikke kun et spørsmål om politisk vilje til samarbeid hos medlemslandene. Det er også et behov for interne FN-reformer for å reflektere endringer i verdens maktforhold og nye viktige utfordringer. Maktfordelingen i FN er nemlig utformet på bakgrunn av de utfordringer verden sto overfor etter andre verdenskrig. Selv om det er gjort mange forbedringer de siste årene, er det fortsatt mye som gjenstår på dette området.

Den Europeiske Union

Høyre ønsker et medlemskap i EU. Norges hoved tilknytning til EU er EØS-avtalen som gir tilgang til EUs indre marked med fritt varebytte og fri bevegelse av tjenester, personer og kapital. Selv om EU har begrenset aktivitet i de tradisjonelle samarbeidslandene innen bistand, har EØS-avtalen en målsetning om å redusere sosiale og økonomiske ulikheter i Europa. Gjennom EØS-finansieringsordninger bidrar Norge til at dette målet nås. EØS-midlene brukes blant annet på prosjekter innen bærekraftig utvikling, helse og barn i EUs nyere medlemsland. Dette er selvfølgelig positivt. Høyre mener imidlertid at Norge

ikke bør stoppe her, men ta steget fullt ut. EU er et av de største og mest vellykkede solidaritetsprosjekter verden har sett, og har bidratt til at mange mennesker har arbeidet seg ut av fattigdom. Høyre mener Norge bør ta en større del i dette prosjektet, og jobbe for å oppnå hovedmålene som er satt i utviklingspolitikken.

NATO:

NATO var hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk under hele den kalde krigen. NATO kommer også i fremtiden til å spille en sentral rolle for Norges sikkerhet. I et utviklingsperspektiv kan NATO særlig bidra innen fredsbygging og ved å legge grunnlaget for utvikling og økonomisk vekst. Fred og sikkerhet er viktige forutsetninger for varig utvikling.

IMF og Verdensbanken:

Det internasjonale pengefondet (IMF) ble opprettet i kjølvannet av andre verdenskrig med det siktemål å sikre stabil økonomisk vekst, høy sysselsetting og yte finansiell bistand til fattige land. På lignende vis yter Verdensbanken økonomisk støtte og finansiell rådgivning til utviklingsland for å fremme økonomisk vekst og bidra til fattigdomsbekjempelse. Høyre mener IMF og Verdensbanken har en viktig rolle å spille i kampen mot fattigdom.

Fokus på resultater

Målet for Høyres utviklingspolitikk er mest mulig utvikling, ikke mest mulig bistand. Alle virkemidler bør måles mot resultatene som oppnås. En utfordring er at det tradisjonelt har vært enklere å måle innsats enn å måle resultater. Dermed styres bistandsinnsatsen i altfor sterk grad av prosentmål og retorikk, og i altfor liten grad av hvilke resultater man oppnår. I denne vurderingen er det resultatene for **mottaker** som teller. Mange negative utslag av tradisjonell bistandspolitikk følger av et overdrevent fokus på resultater for **giver** – det som ofte kalles "plantning the flag". Dette bidrar også til at ulike givere trekker i ulike retninger.

Et fokus på resultater krever jevnlig evaluering og en sterk politisk og administrativ vilje til å trekke konsekvensene av slike evalueringer. Derfor ønsker Høyre å gjennomføre jevnlig evalueringer av norsk bistand, multilateral, bilateral og humanitær, utført så vel FN-organisasjoner som små frivillige organisasjoner. Det vil være naturlig å gjennomføre omfattende nyfordeling av midler mellom ulike aktører jevnlig, for eksempel hvert femte år. Slik vil vi oppmuntre åpen debatt, læring og nytenkning. Samtidig vil vi vri norske ressurser til de organisasjoner som leverer mest og best i forhold til norske mål og intern effektivitet. Det er helt sentralt for Høyre at en del av evalueringene må bli gjennomført av eksterne.

"Mange donorer klager over at deres arbeid blir underminert av andre donorer. Det skyldes delvis bistandsindustriens kultur. Flaggplantning gir et behov for å holde andre donorer unna."

David Rampton, School of Oriental and African Studies

"Overdrevent fokus på effektivitet i bistanden kan komme i veien for demokratarbeid. Parlamentar er viktige, men særlig effektive er de ikke."

Vidar Helgesen, generalsekretær IDEA

av

en

Resultatorientering i utviklingspolitikken er imidlertid ikke uten dilemmaer. For det første er det ofte vanskelig å måle resultater. For det andre kritiseres ofte resultatorientering ("results-based aid") for å fremme små, konkrete prosjekter som er enkelt mål- og dokumenterbare fremfor større og mer komplekse prosjekter.

Videre kan et overdrevent fokus på effektivitet i bistanden svekke andre viktige bistandspolitiske mål som lokalt eierskap og lokal kapasitetsbygging. Det er enklere og raskere å bygge en skole enn å bistå nasjonale myndigheter med å planlegge, dimensjonere og bygge opp et nasjonalt skolesystem, men den langsiktige utviklingseffekten av det siste er vesentlig større.

Først og fremst peker kanskje disse dilemmaene på behovet for smartere kriterier for bistanden, og på en riktig balanse mellom kortsiktige og langsiktige kriterier. Det er viktig for Høyre å måle resultatene av utviklingspolitikken og bistanden ut ifra oppnådd innfrielse av menneskerettighetene. Høyre vil sette ned et bredt sammensatt utvalg med internasjonal deltakelse for å komme med anbefalinger til hvilke kriterier som bør benyttes for å måle effekt av norsk utviklingspolitikk og hvordan evalueringer best kan gjennomføres.

Mikrokreditt

Den 10. desember 2006 fikk Muhammad Yunus og Grameen Bank i Bangladesh Nobels fredspris for sitt arbeid med å skape økonomisk og sosial utvikling nedenfra. Mikrokreditt ble et kjent begrep over hele verden. Men selv om mikrokreditt kan være et godt instrument for å hjelpe mange ut av fattigdom, viser det seg at feil bruk av dette instrumentet har ført andre ut i en enda verre økonomisk hengemyr.

Det faktum at utlånene oftest skjer gjennom selvhjelpsgrupper på ca. 20 kvinner som er solidarisk ansvarlige for lånene gjør at risikoen for tap for utlånerne liten. Ideen bak ordningen var opprinnelig å hjelpe kvinner til å starte sin egen næringsvirksomhet eller til å finansiere husbygging. Den store konkurransen har imidlertid ført til at mange som er lite egnet til forretningsdrift blir lurt til å ta opp lån. Lånene blir ofte brukt til forbruk, og for å betale tilbake lånet blir låntakeren med i en ny gruppe, får et nytt og større lån og benytter dette til å betale ned det første lånet. Mange låntakere trenger opplæring i gründervirksomhet, regning og administrasjon. Mange mikrofinansaktører tilbyr dette, noe som reduserer risiko for uforsvarlig praksis.

Men det finnes naturligvis også mange eksempler på at mikrokreditt fungerer etter hensikten. En studie foretatt av Canadian International Development Agency (CIDA) i Bolivia, Egypt, Tanzania og India viser blant annet disse resultatene:

– Ved å hjelpe fattige familier til å få tilgang på lån og ved at disse lånene blir brukt til produktive næringsformål kan dette bidra til at familiene på sikt kan bevege seg ut av fattigdommen.

Barn som deltar i familiens næringsvirksomhet får både muligheten til å lære seg tekniske ferdigheter samtidig som de skaffer seg kunnskap i forretningsdrift og kunnskaper de trenger for å greie seg i hverdagen. Inntil et visst nivå kan barns deltakelse i virksomheten være gunstig, men risikoen er også stor for at barna kan droppe ut av skolen. Kvinner som starter egen næringsvirksomhet har samtidig vanligvis omsorgen for barna. Når de må bruke mye tid i forretningsdriften får de mindre tid til å følge

opp barna. De står overfor det vanskelige valget mellom å trekke seg tilbake fra familien og overlate disse oppgavene til eldre barna eller de må ta med seg barna inn i forretningsdriften.

Tanken om mikrokreditt er god for mange, men det er den skyhøye renten som fører fattige mennesker inn i et enda større uføre. Derfor må mikrokreditt overvåkes jevnlig og det må utføres uavhengige studier som kan gi mer kunnskap om «best practises». Sparebasert mikrofinansiering har mindre risiko.

Nye roller for frivillige organisasjoner

Sentrale aktører i bistanden er statlige myndigheter, bilateralt og multilateralt samarbeid, frivillige organisasjoner nasjonalt og internasjonalt, og markedsaktører. I de siste årene har en større andel av bistanden blitt kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner. Den andelen som er brukt gjennom frivillige organisasjoner har vært konstant, men det har vært en stor økning av antallet frivillige organisasjoner.

En økning av midlene gjennom multilaterale organisasjoner må ses ut fra ønsket om større internasjonal koordinering. Det står i sterk kontrast til de foregående 20-25 årene hvor bruken av bistandsmidler til og via frivillige organisasjoner økte betydelig.

Bistanden som frivillige organisasjoner deltar i faller i tre hovedkategorier.

- Langsiktig bistand som inkluderer støtte til demokratisering og realisering av menneskerettighetene
- Humanitær bistand, både kortsiktig (natur- og menneskeskapt katastrofer) og vedvarende (flyktninger og konfliktområder)
- Overgangsbistand som inkluderer fredsbygging etter konflikt og gjennomoppbygging etter katastrofer.

Historisk har norske frivillige organisasjoners bistandsarbeid vært på prosjektnivå, ofte i form av tjenesteyting innen skole, helse og infrastruktur, næringsdrift inkludert landbruk og sosiale tilbud. Norske organisasjoner har gjennomgående stor kompetanse og god gjennomføringskapasitet av prosjektbistand.

Hovedproblemet med langsiktig bistand er mangel på varig bærekraft og utviklingseffekt utover det lokale prosjektets nedslagsfelt.

For Høyre er støtte til sivilsamfunnet i mottakerlandet sentralt. Sivilsamfunnet er ikke en sektor, men en integrert del av samfunnet som samspiller med økonomi, politikk og forvaltning. Et aktivt sivilsamfunn er som hovedregel positivt for mottakerlandenes økonomiske og politiske utvikling. Det er samtidig betydelige utfordringer knyttet til hvordan støtte utenfra skal utformes for å styrke utviklingen av sivilsamfunnet, fordi sivilsamfunnet primært utvikles innenfra og ved egen hjelp.

Mange mottakerland er preget av relativt sterke internasjonale og til dels nasjonale frivillige organisasjoner finansiert av givere, men et svakt sivilsamfunn.

Bistanden gjennom frivillige organisasjoner må innrettes i forhold til hvordan styresettet fungerer i det enkelte mottakerland. I land med fungerende demokratisk styresett må organisasjonenes virksomhet tilpasses myndighetens planer og kapasitet i form av supplerings og/eller alternativ. Der demokratiet er sviktende eller ikke-eksisterende er det viktig å bygge opp lokal kapasitet som legger grunnlaget for demokratisk statsdannelse og en etterrettelig offentlig forvaltning. Et sterkt, uavhengig og mangfoldig sivil samfunn er avgjørende for å bidra til og opprettholde en demokratisk utvikling.

Ekstern støtte til sivilsamfunnet er spesielt viktig i land med diktatur. Sivilsamfunnets evne til å fungere som reell samfunnsbygger avhenger av at organisasjonene har kompetanse og kapasitet som kan kommunisere med de krav som stilles i samfunnsbyggingen. De ressurser som kreves for et slikt organisasjonsliv kan vanskelig genereres nedenfra i et fattig land.

For Høyre har sivilsamfunnet en særegen verdi og legger grunnlaget for bedre utvikling av demokrati, ivaretagelse av menneskerettighetene og godt styresett.

Humanitær bistand er av en annen karakter enn den langsiktige. Den krever en annen kompetanse og organisering, og det er primært store organisasjoner som har spesialisert seg på denne type bistand. Norske frivillige organisasjoner har betydelig kompetanse og kapasitet innen områder nødhjelp/humanitær bistand.

Det generelle bildet er at frivillige organisasjoner er vel så effektive som bilaterale og multilaterale organisasjoner i nødhjelpssituasjoner. Norske organisasjoner kommer relativt sett godt ut.

Systemet kommer langt dårligere ut når det gjelder overgangen fra nødhjelp til langsiktig utvikling. Overlapp og manglende koordinering særlig innen nødhjelp er også en betydelig utfordring både for kostnadsnivået og evalueringen.

Den manglende koordineringen kommer klart til uttrykk i mange katastrofeområder der inntoget av aktører er høyt, inklusiv frivillige organisasjoner. Selv om bistanden hovedsakelig er til hjelp for de mange nødlidende, kan bistandens inntog også ha betydelige skadevirkninger for lokale markeder og dermed grunnlaget for fremtidig økonomisk utvikling. For Høyre er det viktig å ha oppmerksomhet på langsiktige virkninger og på overgangen fra katastrofe til utvikling.

Styringsopplegg og finansiering må ta sikte på å velge ut de beste organisasjoner og prosjekter og utformingen må samtidig ta hensyn til hvordan organisasjonenes arbeid påvirkes av offentlig støtte. Organisasjonene vil i fremtiden måtte konkurrere mer med organisasjoner fra andre giverland, organisasjoner fra mottakerlandene selv og internasjonale organisasjoner.

Høyre ser viktigheten av arbeidet til den sivile samfunnsmekanismen tilknyttet FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og mener det er viktig å styrke både de lokale, nasjonale og internasjonale institusjonene i sør. Dette vil være viktige drivkrefter i arbeidet for utvikling og realisering av retten til mat i sør. FAO fremstår imidlertid som et av FNs minst effektive organ. Det er derfor viktig for Høyre å presisere en reformering av organet med hensikt å gjøre det mer effektivt. Organet må svare på mottakerlandenes ønsker for å kunne være et effektivt organ.

For Høyre er det viktig å påpeke at organisasjonens komparative fortrinn særlig følger av at organisasjonene har større frihet enn offentlige institusjoner i ressursbruk, samarbeidsmønstre og organisering.

Resultatorienteringen av utviklingspolitikken må også gjelde for frivillige organisasjoner. Høyre vil foreslå en prioriteringsliste i tre deler av den langsiktige støtten.

- Organisasjoner med høy kvalitet innen å fremme demokrati og menneskerettigheter og/eller som kan bidra til å hente mennesker varig ut av fattigdom bør velges ut for langsiktige rammeavtaler.
- Organisasjoner med særlig kompetanse vil kunne søke om og få innvilget støtte til enkelte prosjekter eller landprogrammer.
- Vennskaps- og solidaritetssamarbeid med organisasjoner i sør bør ses som en naturlig og viktig del av internasjonaliseringen av norske frivillige organisasjoner, men vil ikke betraktes som bistandssamarbeid og vil heller ikke få støtte over bistandsbudsjettet.

Høyre mener det er viktig å få på plass flere fonds for direkte finansiering fra flere givere til frivillige organisasjoner i mottakerland. Dette kan også inkludere norsk støtte til et sivilsamfunn fond eller at sivile samfunn i Sør, delvis eller helt, fordeler støtten.

Høyre vil stille klarer krav til egenfinansiering for norske organisasjoner som søker om offentlig støtte.

Ren energi

Den økonomiske veksten som er nødvendig for å redusere global fattigdom har naturmessige begrensninger. En slik vekst vil derfor måtte ta hensyn til miljø- og ressursaspekter ved vekst og utvikling.

Et sterkt fokus på ren energi vil være en viktig forutsetning for å oppnå økonomisk og sosial vekst samtidig som vi tar vare på miljøet.

Høyre ser at hovedutfordringen er å legge til rette for en overgang til renere energiforbruk på en måte som kommer utviklingslandene til gode. Energiforsyningen må ikke være slik at den skaper en fundamental konflikt mellom vekst og fattigdomsreduksjon. Her kan Norge spille en stor rolle gjennom teknologiutvikling, teknologioverføring og kunnskapsdeling som øker fattige lands muligheter for utvikling.

Det må også arbeides for utfasing av lamper og ovner som bruker fossilt med f.eks. LED- og solcellebaserte lamper, direkte solvarmeovner og andre teknologiske produkter som reduserer hjemmebasert forurensing og helseskader.

Norge må trappe opp innsatsen for å få på plass en internasjonal energipolitikk og bli en viktigere bidragsyter i internasjonale arenaer som jobber med globale energiutfordringer. Norges posisjon bør være å jobbe for en styrket og renere energisikkerhet.

Migrasjon

Siden 1980 er antallet internasjonale migranter tredoblet. Det finnes i dag nær 200 millioner migranter, og overføringer fra disse til hjemlandet utgjør den største kapitalstrømmen til utviklingslandene i dag. Verdensbanken anslo i 2006 at utenlandske arbeidere sendte hjem 250 milliarder dollar. Tadsjikistan (45%), Moldova (38%) og Honduras (25%) er de landene med størst andel av økonomien fra penger sendt hjem av migranter.

Migrasjon kan ha en positiv utviklingseffekt for både sender- og mottakerland, noe stadig flere utviklede land, ikke minst i EU, er opptatt av. Samtidig er menneskehandel og irregulær migrasjon et økende problem.

Vårt eget arbeidsmarked er også preget av økende migrasjon av arbeidstagere og tjenesteytere. Norge er avhengig av arbeidsinnvandring for å skape økonomisk vekst. For Høyre er det svært viktig å ha en bevisst og helhetlig politikk som sikrer en bærekraftig arbeidsinnvandring. Det er en av de største politiske utfordringene i årene fremover.

Ny politisk organisering

Utviklingspolitikk er langt mer enn bare bistandspolitikk. En vellykket utviklingspolitikk krever samstemthet i bruken av de virkemidler som kan bidra til å løfte mennesker ut av fattigdom. Virkemidlene må ses i sammenheng og trekke i samme retning. Handelspolitikk får for lite politisk oppmerksomhet. For å gjøre det lettere å kombinere den viktigste drivkraften bak utvikling – nemlig handel – med utvikling selv, vil Høyre se på muligheten for en handels- og utviklingsminister.

Selv om man i dag ser en gryende forståelse for viktigheten av en samstemt utviklingspolitikk, er det fortsatt langt igjen. Politisk integrering mellom handel og utvikling vil være et tydelig signal om at Høyre mener samstemthet er veien å gå for å hjelpe verdens fattige. Samtidig vil det sette fokus på viktige handelsspørsmål på en helt ny måte.

Det er ikke bare fattige land som er tjent med utvikling. Nye handelspartnere og tilgang til nye markeder er gunstig også for norsk økonomi. En egen handels- og utviklingsminister vil være egnet til å synliggjøre dette, og dermed kunne skape større forståelse og forankring for en aktiv utviklingspolitikk. En statsråd som knytter handel og utvikling sammen, vil dessuten jobbe for å videreutvikle Norges tilgang til utenlandske markeder. På den måten kan man tilrettelegge for å fremme norske bedrifter, varer og tjenester.

Konklusjoner/anbefalinger

Høyre prioriterer. Våre to hovedmålsettinger er å fremme demokrati og menneskerettigheter samtidig som norsk politikk og næringsliv bidrar til at mennesker skal kunne arbeide seg varig ut av fattigdom.

Selv med rundt en prosent av BNI i bistandsbudsjett vil Norge alltid ha budsjettmessige, så vel som menneskelige, begrensninger. Det gjør at Høyre vil gjøre klarere geografiske og tematiske prioriteringer. Norge må være relevant og kunne utgjøre en forskjell for at vi skal engasjere oss. Vi må også ha forutsetninger for å bidra.

Det er et betydelig behov for å svare på velgernes krav om informasjon og innsyn i hvordan bistandspengene anvendes. Høyre vil sørge for økt kunnskap og full åpenhet om resultatene av norsk utviklings- og bistandspolitikk. Vi vil derfor offentliggjøre all informasjon fra søknad til evaluering. Et godt eksempel er svensk UDs og SIDA's nettside <http://openaid.se/> En slik åpenhet vil også ha som konsekvens at prosjektene blir bedre og korrupsjonen mindre og lettere å bekjempe.

Dersom bistanden skal nå sine mål, må den også utvikle mer presise resultatmål og styrke kontrollen med hvordan målene nås.

Budsjettstøtte er et effektivt og godt virkemiddel for land som har god parlamentarisk kontroll. Det er samtidig et fryktelig dårlig virkemiddel i land med et dårlig utviklet demokrati og institusjoner. Høyre vil fjerne helt bruken av budsjettstøtte til regimer som ikke har en god parlamentarisk kontroll og/eller beveger seg bort fra demokratiske prinsipper. Budsjettstøtte er heller ikke et egnet virkemiddel i land med lav transparens og høy korrupsjon i økonomien og finansforvaltningen.

Høyre vil stille langt mer skjerpede krav til demokratiutvikling, godt styresett og korrupsjonsbekjempelse hos mottakerne.

Høyre vil konsentrere bistanden om Afrika. I dag mottar over halvparten av verdens stater norsk bistand. Det er et altfor høyt antall.

Høyre ønsker å bidra med støtte til politisk institusjons- og prosessutvikling i langt flere land. Støtte til demokratisering og realisering av menneskerettighetene vil ikke entydig følge den geografiske prioriteringen. Her er det vår kapasitet og mottakerlandets behov som er styrende.

ODA-kriteriene definerer hva som regnes som offentlig utviklingsbistand. Selv om det er positivt at ODA-bistand har som hovedmål å skape økonomisk utvikling, mener Høyre at det er viktig å gå igjennom kriteriene for bistand for å finne kriterier som gir best mulig utvikling. Samtidig må ikke Norge føle seg tvungen til kun å dele ut bistand basert på kriteriene. Det er et fokus på prosent, og ikke resultater Høyre er imot.

Tematisk vil Høyre bidra med virkemidler som støtter våre to hovedmål. De viktigste tiltakene vil være fjerning av handelsrestriksjoner, helse, utdanning, ren energi og støtte til sivil samfunn og institusjonsbygging.

Høyre vil satse mer på arbeid, verdiskaping og utenlandsinvesteringer. Investeringer skaper næringsutvikling og lønnsomme bedrifter skaper arbeidsplasser og er grunnlaget for skatteinntekter. Høyre mener at satsing på helse og utdanning legger grunnlaget for effektiv utvikling. Derfor er det viktig at helse og utdanning har et sterkt fokus både i giverland, men også i mottakerland. Det er samtidig viktig at satsning på helse og utdanning alltid har et langsiktig perspektiv, og setter krav om kapasitetsbygging og bygging av infrastruktur. Samtidig er det viktig for Høyre at kunnskap får en sentral del i utviklingspolitikken. Både når det gjelder kunnskapsbygging, men også når det gjelder deling av kunnskap og teknologi. Utdanning er et premiss for vekst og utvikling.

Norge må sørge for at studenter som har blitt utvist fra sitt lærested på bakgrunn av sitt engasjement for demokrati og menneskeretter kan fullføre utdanningen sin i Norge eller i andre land.

Høyre har som grunnleggende mål å øke internasjonal handel gjennom å senke handelshindringer. Historien har vist at noe av det mest effektive for at mennesker skal kunne arbeide seg ut av fattigdom er å gi utviklingslandene muligheter til å delta i den globale økonomien. Derfor ønsker Høyre også en ny WTO-avtale. Frem til denne handelsavtalen er på plass ønsker Høyre et sterkt fokus på bilaterale avtaler og nye handelsavtaler innen ETFA.

De fleste av verdens fattigste lever på landsbyga. Utviklingen må bygges nedenfra. Høyre mener det er viktig å verne om eiendomsretten, støtte opp om lokale bønder og redusere beskyttelsen på industrilandenens markeder.

Et fokus på utvikling i landbrukssektoren er særs viktig for å trygge matsikkerheten, både lokalt, og globalt. Høyres mål med utviklingspolitikken er størst mulig utvikling og å bidra til at flere mennesker klarer å arbeide seg varig ut av fattigdom. For å trygge retten til mat mener Høyre det er viktig meg et fokus på en sikker og økt tilgang til jord i tillegg til et fokus på matsikkerhet, i tillegg må kvinners tilgang til eiendomsrettigheter og produksjonsmidler økes.

Olje for utvikling handler om at Norge bruker sin spisskompetanse på olje i utviklingsarbeidet i andre land. Prosjektet har dessuten fokus på miljø og bærekraft. Høyre mener slike prosjekter hvor Norge kan dra veksel på sin spisskompetanse, er positive. Derfor ønsker Høyre en tilsvarende satsing innen ressurskontroll med et nytt program «fisk for utvikling».

Norsk støtte til internasjonale organisasjoner vil også endres. Det er prisverdig at land som Sverige og Storbritannia evaluerer nytteverdien av ulike organisasjoner, som alle FN-organisasjonene, Verdensbanken, Det Internasjonale Pengefondet med flere, i forhold til egne utviklingsmål. Denne informasjonen brukes for å vri støtten til de som er mest effektive for å nå egne utviklingsmål. Dette vil Høyre gjøre jevnlig også i Norge. Samtidig ønsker vi i større grad å sette opp de multilaterale organisasjonene opp mot andre aktører for å få mest mulig igjen for pengene. Norge har ingen plikt til å betale for mer enn medlemskontingenter.

Fred og fravær av væpnet konflikt er grunnleggende for at utvikling skal finne sted. Fredsbygging har som mål å forhindre utbrudd, gjenopptakelse eller fortsettelse av voldelig konflikt. Dette er et viktig

arbeid, og må være en av bestanddelene i en helhetlig utviklingspolitikk. Samtidig er det viktig at fredsinnnsatsen er resultatorientert og konsentreres der hvor Norge kan gjøre en forskjell.

Det tas forbehold om justeringer i dokumentet.